

Phân tích bài thơ Tây Tiến của Quang Dũng (bài văn mẫu)

Tham khảo tuyển chọn những bài văn hay chủ đề Phân tích bài thơ Tây Tiến (Quang Dũng) - Văn mẫu lớp 12.

Đề bài: Phân tích bài thơ Tây Tiến của Quang Dũng.

Tham khảo bài văn mẫu hay nhất của học sinh lớp 12

Trong nền thơ ca kháng chiến Việt Nam giai đoạn 1945 -1954, Quang Dũng là một trong những nhà thơ tiêu biểu. Ông là một nhà thơ đa tài, nổi bật hơn cả là lĩnh vực thơ văn với tập thơ nổi tiếng “*Mây đầu ô*”, trong đó đặc sắc hơn cả là bài thơ *Tây Tiến*.

Bài thơ *Tây Tiến* thể hiện nỗi nhớ của nhà thơ về thiên nhiên Tây Bắc hùng vĩ mà lãng mạn, yên bình:

“Sông Mã xa rồi Tây Tiến ơi

Nhớ về rừng núi nhớ chơi vơi

Sài khao sương lấp đoàn quân mỏi

Mường Lát hoa về trong đêm hơi”

Bài thơ mở đầu bằng một nỗi nhớ:

“Sông Mã xa rồi Tây Tiến ơi

Nhớ về rừng núi nhớ chơi vơi”

Nhà thơ gọi tên sông Mã – con sông chảy qua một số tỉnh miền tây Thanh Hóa, là con sông gắn liền với cuộc trường chinh của người lính Tây Tiến. Bởi thế cho nên trong cảm nhận của nhà thơ con sông như một chứng minh lịch sử, một người bạn đồng hành trong suốt cuộc hành trình. Nhưng giờ “sông Mã xa rồi...” tất cả những kỷ niệm của một thời bão lửa đã lùi xa vào dĩ vãng. Tuy vậy nỗi nhớ về đồng đội vẫn luôn nóng hổi, tươi nguyên như ngày nào để rồi tác giả phải thốt lên “Tây Tiến ơi”. Nhà thơ gọi tên đoàn quân Tây Tiến như gọi tên những người thân yêu ruột thịt nhất của mình. Chỉ một từ “ơi” ấy thôi người đọc như cảm nhận được những cảm xúc dồn nén, những nỗi nhớ niềm thương tha thiết, cháy bỏng của nhà thơ. Cùng với nỗi nhớ về đoàn quân Tây Tiến là nỗi nhớ về rừng núi thiên nhiên:

Nhớ về rừng núi nhớ chơi vơi

Chỉ một dòng thơ thôi nhưng với điệp từ “nhớ” ta như thấu hiểu những cảm xúc trong lòng nhà thơ. Nhà thơ nhớ về cảnh sắc thiên nhiên, nhớ về nơi in dấu bao bước chân của đoàn quân Tây Tiến với nỗi nhớ “chơi vơi”. Quang Dũng thật tài tình khi đọng đầy tất cả

Phân tích bài thơ Tây Tiến của Quang Dũng (bài văn mẫu)

những cung bậc tình cảm, cảm xúc trong nỗi nhớ ấy. “Nhớ chơi vơi” ấy là nỗi nhớ không rõ nét, không xác định, khó nắm bắt, một nỗi nhớ khiến con người ta có thể thoát khỏi thực tại để chìm đắm trong những kỷ niệm ngày xưa. Trong ca dao cũng từng có những nỗi nhớ như vậy:

“Ra về nhớ mãi chơi vơi”

Hay Xuân Diệu cũng từng viết:

“Trương tu nâng lòng lên chơi vơi”

Tuy vậy nỗi nhớ “chơi vơi” trong thơ Quang Dũng lại có sức ám ảnh thật lớn, đọng lại trong lòng người đọc một ấn tượng không phai nhòa. Hai câu thơ mang chút gì đó băng khuâng, hoài niệm gợi lại những kỷ niệm thân thương. Ta như thấu hiểu hơn tâm hồn của một nghệ sĩ, Quang Dũng dường như đang bút mình khỏi thực tại để đắm chìm trong những nỗi nhớ “chơi vơi”.

Từ nỗi nhớ ấy, hình ảnh đoàn quân Tây Tiến hiện về:

“Sài Khao sương lấp đoàn quân mỏi”

Biết bao địa danh được nhắc đến trong bài thơ, đã từng có ý kiến cho rằng: "những tên đất, tên làng, bao cái tên đọc lên mà muốn khóc", đó là nơi đã in dấu bước chân mà đoàn quân từng đi qua mỗi một vùng đất, địa danh như nhân chứng sống cho cuộc hành trình của đoàn quân. Từ câu thơ trên ta như hình dung được thật rõ nét cuộc hành trình. Đoàn quân Tây Tiến đi trong sương mù dày đặc của núi rừng, hình ảnh họ như chìm đi, ẩn hiện trong lớp sương huyền ảo. Hình ảnh “sương lấp” gợi sự khắc nghiệt của thời tiết, khí hậu miền tây. Trong suốt cuộc hành trình của mình họ phải đi trong sương mù dày đặc do đó không tránh khỏi cảm giác mệt mỏi.

Nếu như câu thơ trên nhà thơ đặc tả hoàn cảnh khắc nghiệt của thời tiết thì câu dưới lại phác họa vẻ đẹp cảnh sắc thiên nhiên và tâm hồn người lính:

“Mường Lát hoa về trong đêm hơi”

Quang Dũng quả thật tài tình trong việc sử dụng từ ngữ. Nếu như bao người nói hoa nở thì nhà thơ lại nói “hoa về”, đó là một sự nhân hóa độc đáo khôn cùng. Những đóa hoa xuất hiện trong “đêm hơi”, lạ lẫm thay, sao không phải là đêm sương? Phải chăng nếu trong đêm sương lạnh giá ta sẽ không thể nhìn thấy hoa. Để rồi, nhà thơ để hoa về trong “đêm hơi”. Qua hai chữ “đêm hơi” ta như hình dung ra một không gian lung linh huyền ảo của núi rừng nơi đây. Trong không gian ấy hoa muôn sắc màu trở nên đẹp hơn, lộng lẫy hơn. Hai câu thơ như hai nét vẽ tương phản thể hiện hai cực điểm nổi bật của mảnh đất miền Tây khắc nghiệt thật đấy nhưng thơ mộng đẹp đẽ vô cùng. Và có lẽ những

Phân tích bài thơ Tây Tiến của Quang Dũng (bài văn mẫu)

người lính Tây Tiến hẳn phải tinh tế, lãng mạn lắm mới có thể cảm nhận được vẻ đẹp của núi rừng nơi đây, Những khó khăn của hoàn cảnh sống không làm mất đi ở họ nét phong phú trong thế giới tâm hồn. Như vậy, bốn câu thơ đầu của bài thơ đã thể hiện được cảm xúc của “Tây tiến” nhớ cảnh bao nhiêu thì nhớ người bấy nhiêu, đặc biệt là nỗi nhớ đồng đội – những con người đã cùng nhau vào sinh ra tử, xông pha nơi trận mạc bão bùng.

“Dốc lên khúc khuỷu dốc thăm thẳm

Heo hút cồn mây súng ngửi trời

Ngàn thước lên cao ngàn thước xuống

Nhà ai Pha Luông mưa xa khơi”

Bốn câu thơ được đánh giá là những câu thơ tuyệt bút, thể hiện sự tài hoa của Quang Dũng, phối thanh, gieo vần, sử dụng từ láy. Đồng thời đó chính là bức tranh thiên nhiên miền Tây hùng vĩ, dữ dội vô cùng. Trong câu thơ thứ nhất mật độ thanh trắc dày đặc đã tạo nên cái trúc trắc, không bằng phẳng trong từng câu chữ. Phải chăng đó là cái gập ghềnh uốn khúc của con đường. Các cặp từ “dốc” gợi hình ảnh những con dốc trùng điệp, gian nan, khó nhọc vô cùng. Và nếu như “khúc khuỷu” gợi những con dốc trắc trở gập ghềnh thì “thăm thẳm” không chỉ gợi độ cao mà còn gợi chút gì đó lạnh lẽo heo hút bởi độ cao của vực sâu. Đường hành quân gian nan biết bao, ta như nghe thấy từng hơi thở gấp gáp, nhọc nhằn của những người lính. Họ đi trên đường hành quân mà như đang bông bênh giữa biển mây, mũi súng chạm trời. Câu thơ không những gợi độ cao mà còn thể hiện chút gì đó tinh nghịch, hồn nhiên, hóm hỉnh đầy chất lính. Con đường giờ đây bỗng trở nên xa tít, nhưng chưa hết:

“Ngàn thước lên cao, ngàn thước xuống”

Nhờ thơ đặt dấu phẩy giữa câu thơ hay chăng là một dụng ý nghệ thuật, dấu phẩy ấy khiến cho câu thơ như gập làm đôi để ta hình dung về một con đường gập khúc với muôn vàn gian nan trắc trở. Câu thơ được viết với thủ pháp nghệ thuật đối lập độc đáo. Con đường như gập khúc ngàn thước, ngàn thước...Lên cao thì cao tít tắp mà xuống thì khiến người ta chóng mặt vì một bên là dốc cao thẳng đứng một bên là vực thẳm không giới hạn. Rõ ràng thiên nhiên Tây Bắc rất dữ dội, nó như thử thách lòng quả cảm, ý chí sắt đá của con người. Người lính Tây Tiến hẳn rất can trường, dũng cảm thì mới vượt qua những khó khăn ấy. Câu thơ dường như tả cảnh nhưng để tô đậm tâm vóc ý chí người lính Tây tiến.

Nếu như ba câu thơ trên được gieo nhiều thanh trắc thì câu dưới lại được tạo nên bởi hàng loạt thanh bằng:

“Nhà ai Pha Luông mưa xa khơi”

Phân tích bài thơ Tây Tiến của Quang Dũng (bài văn mẫu)

Những người lính Tây tiến đôi lúc dừng chân trên cuộc hành trình. Họ dừng chân để hướng con mắt nhìn về những ngôi nhà sàn của nhân dân nép mình trong những triền núi, thung lũng sâu xa. Đâu đó trên đường hành quân, những người lính nhìn thấy những ngôi nhà sàn hình ảnh ấy dường như mang lại sự ấm lòng cho những người con nơi chiến trường gian khổ.

Quang Dũng đã miêu tả rất chân thực cuộc hành quân của những người lính. Dường như những tên đất, tên làng kia đã trở nên quá đỗi thân thuộc với họ. Để rồi hình ảnh những người lính hiện lên thật ấn tượng.

“Anh bạn dãi dàu không bước nữa

Gục lên súng mũ bỏ quên đời”

Đã từng có người cho rằng, trong hai câu thơ này người lính gục súng mà ngủ nhưng cũng có ý kiến cho rằng người lính “không bước nữa” ấy là họ hi sinh. Đặt trong chính thể ta nên hiểu những người lính đã hi sinh. Sự hi sinh ấy của họ thanh thản, nhẹ nhàng. Với họ chết chỉ là đôi bàn chân không bước nữa, chết chỉ là chìm sâu vào giấc ngủ. Người lính ở đây hi sinh trong tư thế hành quân: mũ vẫn trên đầu, súng vẫn cầm trên tay. Dường như ta đã từng bắt gặp người lính hi sinh trong cuộc kháng chiến chống Mỹ:

“Và anh chết khi đang đứng bắn

Máu anh phun như lửa đạn cầu vồng”

(Lê Anh Xuân)

Tuy chìm đắm trong tư thế hi sinh đẹp đẽ của những người lính nhưng hình ảnh cảnh sắc thiên nhiên miền Tây Bắc vẫn ám ảnh trong tâm trí nhà thơ:

“Chiều chiều oai linh thác gầm thét

Đêm đêm Mường Hịch cọp trêu người”

Thiên nhiên miền Tây được miêu tả qua âm thanh của tiếng thác gầm thét tiếng cọp trêu người, hai câu thơ gợi sự dữ dội của chốn rừng thiêng nước độc, thâm sâu cùng cốc. Đặc biệt với những từ láy chỉ thời gian “chiều chiều, đêm đêm” người đọc dường như thấu hiểu phần nào nỗi khó khăn gian nan vất vả mà người lính Tây Tiến phải trải qua. Thiên nhiên miền Tây Bắc càng khắc nghiệt bao nhiêu thì những người lính càng can trường bấy nhiêu. Quang Dũng đã viết về cuộc hành quân của những người lính Tây Tiến bằng chính sự thấu hiểu của một người từng trải.

“Nhớ ôi Tây tiến cơm lên khói

Phân tích bài thơ Tây Tiến của Quang Dũng (bài văn mẫu)

Mai Châu mùa em thơm nếp xôi

Trên đường hành quân người lính nhớ những bữa cơm ấm áp tình đồng đội, nhớ tới hương vị của tình quân dân. Mùa thơm nếp xôi quán quýt, vắn vỏi vào tâm trí con người. Dường như trong câu thơ của Quang Dũng ta vẫn cảm nhận được mùi thơm của nếp xôi, kỷ niệm đã qua rồi ma như vẫn còn tươi mới đây thôi.

Hai câu thơ khép lại với hình ảnh núi cao vực thẳm, mùi hương thơm của nếp xôi vương vấn để mở ra một thời gian khác trong đoạn tiếp theo:

“Doanh trại bừng lên hội đuốc hoa

Kìa em xiêm áo từ bao giờ

Khèn lên man điệu nàng e ấp

Nhạc về Viên chăn xây hồn thơ”

Đêm hội tràn đầy ánh sáng, ánh sáng của những bó đuốc như bông hoa lửa trong đêm tràn đầy màu sắc, nhộn nhịp, rộn ràng âm thanh của tiếng khèn man điệu. Nếu như cảnh sắc thiên nhiên miền tây gọi cái heo hút thâm u của núi rừng thì giờ đây tất cả đã lùi xa. Những người lính được chìm đắm trong tiếng khèn man điệu, trong những điệu nhạc rộn ràng, tươi vui.

Trong khung cảnh thiên nhiên đất trời ấy, người lính Tây Tiến hiện lên với vẻ đẹp hào hùng và hào hoa:

“Tây tiến đoàn binh không mọc tóc

Quân xanh màu lá giữ oai hùm

Mắt trừng gửi mộng qua biên giới

Đêm mơ Hà Nội dáng kiều thơm”

Đến đây hình ảnh người lính mới được hiện lên một cách trọn vẹn, nhà thơ sử dụng từ ‘đoàn binh’ cùng nhịp thơ chắc khỏe mang đậm hào khí.

Đoàn binh được miêu tả hết sức dị thường: “Tây Tiến đoàn binh không mọc tóc”, bệnh sốt rét đã làm cho tóc của những người lính không mọc được. “Quân xanh màu lá” đây có thể hiểu là màu xanh của lá ngụy trang hay bệnh sốt rét đã làm cho nước da của người lính trở nên xanh xao.

Phân tích bài thơ Tây Tiến của Quang Dũng (bài văn mẫu)

Phải chăng ta nên hiểu đó chính là những di chứng của bệnh sốt rét. Trên đường hành quân những người lính phải đi qua bao chôn rùng thiêng nước độc, thử hỏi làm sao họ tránh khỏi căn bệnh sốt rét quái đản kia.

“Mắt trừng gửi mộng qua biên giới

Đêm mơ Hà Nội dáng kiều thơm”

Cái mộng ở đây chính là cái mộng chiến đấu lập công cho đất nước. Từ “Mắt trừng” gợi ý chí chiến đấu quyết tâm của người lính Tây Tiến, khao khát được xả thân vì từng tấc đất của quê hương tổ quốc, ánh lên khát vọng hoài bão lớn lao của tuổi trẻ.

“Rải rác biên cương mồ viễn xứ”

Giữa lúc thơ ca giai đoạn kháng chiến chống Pháp tránh nói về sự hi sinh mất mát thì Quang Dũng lại nói nhiều về điều đó, bởi chiến tranh nào tránh khỏi sự mất mát hi sinh. Trong câu thơ trên nhà thơ sử dụng nhiều từ Hán Việt làm sang trọng cái chết của người lính. Nơi biên cương của tổ quốc có biết bao nấm mồ vô danh. Những người lính Tây Tiến là những người lính vô danh nhưng họ đã làm ra đất nước. Chính vì vậy lời thơ không chùng xuống mà hào hùng hơn ở những câu thơ tiếp theo:

“Chiến trường đi chẳng tiếc đời xanh”

Câu thơ nói về cái đẹp trong lý tưởng sống của người lính Tây Tiến, các anh đã dâng hiến đời mình không hề tiếc vì khúc khải hoàn ca của đất nước của dân tộc: “chẳng tiếc” vừa gọi sự ngang tàng, khẩu khí, bất cần, câu thơ như một câu nói cửa miệng của người lính.

Biết bao người đã ra đi, đã sống theo phương châm quyết tử cho tổ quốc quyết sinh đó là Vũ Xuân, là Đặng Thùy Trâm:

“Chúng tôi đi không tiếc đời mình

Nhưng tuổi 20 làm sao chẳng tiếc

Nhưng ai cũng tiếc tuổi 20

Thì làm gì còn tổ quốc”

(Trường ca những người đi tới biển)

Những người lính đã hi sinh vì phương châm ấy, bởi vậy Quang Dũng đã tiễn đưa họ:

“Áo bào thay chiếu anh về đất

Phân tích bài thơ Tây Tiến của Quang Dũng (bài văn mẫu)

Tây Tiến gầm lên khúc độc hành

Chiếc “áo bào” vốn là chiếc áo quan trọng vua ban cho chiến sĩ ngày xưa khi ra trận. Thực tế những người lính Tây Tiến không hề có áo bào bọc thân khi khâm liệm. Trong hình dung của Quang Dũng, các anh về với đất mẹ trong chiếc áo sang trọng của tráng sĩ ngày xưa. Hình ảnh áo bào ấy vừa làm sang trọng cái chết của người lính vừa an ủi những người còn sống. Lời thơ không gọi sự bi lụy, yếu mềm, đau thương dù là viết về sự hi sinh mất mát. Tiến đưa người lính về với đất mẹ thân yêu có tiếng gầm của dòng sông Mã:

“Sông Mã gầm lên khúc độc hành”

Nếu như trong văn tế nghĩa sĩ Cần Giuộc, văn tế Trương Quỳnh Như là tiếng khóc của con người dành cho con người thì ở đây Quang Dũng nói về tiếng khóc của thiên nhiên. Đây chính là khúc tráng ca anh hùng tử sĩ, một nghi thức tiễn đưa rất thiêng liêng. Không phải là tiếng khóc của con người mà là tiếng khóc của thiên nhiên, những gì mà các anh đã làm mãi trường tồn.

Những người lính Tây Tiến biết rằng ra đi sẽ chẳng ngày về, sẽ phải đối diện với con đường thăm thẳm, chia phôi nhưng vẫn đi vì tổ quốc cần họ.

Quang Dũng đã viết về người lính Tây Tiến với tất cả nỗi nhớ, niềm thương, sự ngưỡng mộ, sự tự hào xen lẫn niềm xót xa tiếc nuối. Nhà thơ viết bằng bút pháp hiện thực và lãng mạn nhưng nghiêng nhiều về lãng mạn. Bài thơ độc đáo trong việc xây dựng hình ảnh, gieo vần, phối thanh, ngắt nhịp. Tất cả đã làm sống lại trong lòng người đọc một thời kỳ không thể nào quên của dân tộc. Đọc Tây Tiến ta sẽ thấu hiểu hơn vẻ đẹp của những người lính chống Pháp, hiểu hơn về đất nước ta một thời kỳ trận mạc, hiểu hơn giá trị của hòa bình của sự mất mát hi sinh để ta trân trọng hơn những ngày tháng được sống trong độc lập, tự do hôm nay.